

PRACOVNÉ VYUČOVANIE

Vyučovací jazyk	Slovenský jazyk
Vzdelávacia oblasť	Človek a svet
Stupeň vzdelávania	Primárne vzdelanie ISCED 1 – variant A
Predmet	Pracovné vyučovanie
Ročník	Štvrtý
Časová dotácia	5 hodín týždenne 165 hodín ročne
Miesto realizácie	Trieda, EKO–učebňa, exteriér školy – prírodná záhrada, verejné priestranstvá v obci

1. Charakteristika učebného predmetu a jeho význam v obsahu vzdelávania

Pracovné vyučovanie je pre žiakov s mentálnym postihnutím najdôležitejším rehabilitačným predmetom, ktorý od najnižšieho ročníka systematicky ovplyvňuje rozvoj ich motoriky vytváraním pracovných zručností a spolupôsobí na zvýšenie ich rozumovej úrovne.

Žiaci v tomto predmete získavajú vedomosti z rôznych pracovných činností, vrátane elementárnych technických a výrobných poznatkov. Pracovné vyučovanie vytvára u žiakov kladný vzťah k práci, plní základnú prípravu pre budúce povolanie, ale aj pre potrebu praktického života v rodine a spoločnosti. V spolupráci s ostatnými predmetmi pôsobí na harmonický rozvoj žiakov.

V pracovnom vyučovaní získavajú žiaci základné vedomosti o materiáloch, nástrojoch a o pracovných postupoch. Učia sa rozoznávať druhy materiálov, ich vlastnosti, poznávajú konštrukciu a funkciu nástrojov, učia sa hovoriť o tom, čo robia a s čím pracujú. Žiaci sa postupne primerane veku vedú k chápaniu vzťahov medzi materiálom, nástrojmi a spôsobmi práce. Postupne sa tak rozvíja ich technické myslenie a vyjadrovanie a technická pripravenosť.

Pracovné vyučovanie vzbudzuje u žiakov záujem o prácu, uspokojuje ich túžbu po činnosti, zameranie práce na užitočný výsledok vzbudzuje ich iniciatívu a pozitívny vzťah k práci, pestuje zmysel pre poriadok, cit pre krásu a vhodnosť materiálu, nástrojov a spôsobov práce.

Pri práci si žiaci osvojujú kultúrne návyky. Systematicky poznávajú hlavné prvky organizácie, hygieny a bezpečnosti pri práci. Učia sa pracovať disciplinovane, starostlivo, hospodárne zaobchádzať s materiálom a nástrojmi.

Pri výbere úloh učiteľ prihliada aj na učebnú látku ostatných predmetov. Nevyhnutnosť koordinácie pracovného vyučovania s inými vyučovacími predmetmi vyplýva z podstaty rozvoja poznávacích možností mentálne postihnutých žiakov - spájať konkrétnu činnosť s poučením, prax s teóriou.

Pracovné zaťaženie musí byť primerané fyzickým schopnostiam žiakov. Nesmie byť tak náročné, aby žiakov vyčerpalo, ale ani príliš jednoduché, lebo by nedostatočne aktivizovalo ich myslenie a v dostatočnej miere ich nezamestnávalo.

Veľmi dôležitou podmienkou je materiálne zabezpečenie pracovného vyučovania. Sú to najmä pracovne a dielne, sklad materiálu, pozemok, dostatok vyhovujúcich nástrojov, pracovných a učebných pomôcok a jednotného materiálu pre žiakov.

Pracovné prostredie musí vyhovovať hygienickým podmienkam (čistý vzduch, vhodné osvetlenie, čistota pracoviska, atď.). K hygienickým podmienkam patrí aj vhodné oblečenie na pracovné vyučovanie. Nevyhnutným doplnkom dielne je príručná lekárnica.

V pestovateľských prácach sa na školskom pozemku (záhrade) určí pre jednotlivé pracovné skupiny dostatočná plocha s prihliadnutím na vek a možnosti žiakov a na technickú vybavenosť školy. Na pestovateľské práce možno využiť aj kútik prírody v každej učebni.

Na hodinách pracovného vyučovania sa používajú rôzne učebné pomôcky. Zvyčajne je to vzorový výrobok a súbor nástrojov, materiálov, potrieb a zariadení pre určitý druh práce; ďalej sú to výkresy, pracovné postupy, obrazy, ilustrácie, modely, diagramy, prírodniny, predlohy, filmy, diapozitívy a diafilmy.

Nevyhnutnou súčasťou pracovného vyučovania sú exkurzie, ktoré umožňujú žiakom už od najnižších ročníkov poznávať prácu dospelých na rozličných pracoviskách a posilňovať spojenie pracovného vyučovania so životom.

Obsah pracovného vyučovania je členený na zložky. Toto rozdelenie vychádza zo schopností žiaka osvojiť si obsah daného učiva, a zo schopnosti vedieť ho aplikovať v súčasnom i budúcom praktickom živote.

V zložke **sebaobslužné činnosti** žiaci nadobúdajú zručnosti v starostlivosti o hygienu tela a zovňajšku, osvojujú si stravovacie návyky a pravidlá stolovania.

Obsahom zložky **práce v domácnosti** je osvojovanie si základných pracovných návykov v domácnosti, zručností potrebných pri domácich prácach a udržiavanie poriadku. Súčasťou tejto zložky je aj šitie. Žiaci nadobúdajú zručnosti v základných technikách šitia a ručných prác. Súčasťou zložky sú aj práce v kuchyni. Žiaci si osvojujú základné znalosti o potravinách, a ako udržiavať poriadok a hygienu v kuchyni. Vo vyšších ročníkoch nadobúdajú žiaci zručnosti pri príprave jednoduchých nápojov a jedál.

V zložke **práce v dielni** si žiaci osvojujú schopnosť rozlišovať rozličné materiály, spoznávajú ich v praktickom živote, osvojujú si manuálne zručnosti s nimi a vytvárajú jednoduché výrobky.

V zložke **pestovateľské práce** sa žiaci učia rozpoznávať rôzne druhy ovocia a zeleniny, nadobúdajú základné pestovateľské zručnosti, osvojujú si starostlivosť o izbové rastliny.

Vzhľadom na to, že nie každá škola má školský pozemok, odporúčame práce na školskom pozemku nahradiť inou činnosťou, podľa podmienok školy tak, aby bola zachovaná časová dotácia predmetu pracovné vyučovanie podľa učebného plánu.

2. Cieľ predmetu

- Oboznámiť sa s názvami a funkciou pracovných nástrojov.
- Oboznámiť sa s vlastnosťami dreva.
- Oboznámiť sa s vlastnosťami kože a koženky.
- Naučiť sa pracovať s mäkkým drôtom.
- Udržiavať poriadok na pracovnom mieste.
- Naučiť sa šetriť materiálom.

3. Obsah učebného predmetu

I. Sebaobslužné činnosti - 10 hodín

Osobná hygiena. Umývanie rúk toaletným mydlom, čistenie nechtov kefkou. Ošetrovanie pri bodnutí hmyzom, pri malej popálenine.

II. Práce v domácnosti - 50 hodín

Hygiena domácnosti. Umývanie, utieranie a upratovanie riadu. Utieranie prachu, čistenie nábytku.

Umývanie umývadla a vane.

Príprava pokrmov

Obsluha elektrického variča, varnej kanvice, mikrovlnnej rúry. Prestieranie stola k raňajkám. Príprava raňajok: chlieb s maslom a džemom, čaj s citrónom, biela káva. Varenie zemiakov v šupke, ošúpanie zemiakov.

Šitie

Šitie predným stehom na kanave. Spájanie látky jednoduchým zošitím, prišívanie gombíka, spínačky, pútky. Zošívanie látky predným stehom, zadným stehom do jednoduchého švika. Začísťovanie okrajov látky obnitkovacím alebo slučkovým stehom. Navliekanie šnúrky a gumy, zošívanie koncov gumy. Rozoznávajúce tkanín: bavlnené, hodvábné, vlnené, syntetické. Háčkovanie. Nacvičovanie retiazkových očiek.

III. Práce v dielni - 85 hodín

Práce s papierom a kartónom

Prekladanie, skladanie, strihanie, vystrihovanie, lepenie, rezanie, zošívanie, meranie a prebíjanie. (používanie dierkovača, zošívачky). Zostavovanie skladačky z papiera. Prepletanie farebných pásikov. Strihanie podľa predkresleného vzoru. Balenie balíka.

Modelovanie

Príprava hliny na modelovanie (vláčnosť, hustota), používanie modelovacích potrieb. Modelovanie drobných predmetov tvaru kocky, hranola, valca, gule.

Montážne a demontážne práce

Zostavovanie modelov z konštrukčnej stavebnice, spájanie maticami, skrutkami. Nacvičovanie správneho pomenovania nástrojov a stavebnicových dielov. Oboznámenie žiakov s funkciou používaných nástrojov. Demontáž modelov a ukladanie jednotlivých častí do škatule. Zostavovanie modelov z kartónových stavebnicových častí.

Práce s drevom

Oboznamovanie žiakov s vlastnosťami dreva. Oboznámenie sa s názvami a funkciou pracovných nástrojov. Nacvičovanie základných prác s drevom: rezanie dreva (nožom, pílou chvostovkou a čapovkou), opracovanie dreva (rašpl'ou, pilníkom), víťanie (nebožiecom), brúsenie (šmirgl'ovým papierom), napúšťanie hydrovoskom a leštenie. Používanie drevených a oceľových tužidiel, pokosnice a uholnice. Meranie skladacím metrom. Rezanie prútu nožom na menšie časti, delenie pomocou zárezov, zaobl'ovanie a zahrocovanie koncov.

Práce s kovom

Práca s mäkkým drôtom – vyrovnávanie, ohýbanie, strihanie, pílenie, začísťovanie koncov. Vyrovnávanie klincov.

Práce s kožou alebo koženkou

Oboznamovanie sa s vlastnosťami spracovávaného materiálu. Strihanie, rezanie podľa kovového pravítka, prebíjanie dutým priebojníkom.

IV. Pestovateľské práce - 20 hodín

Ošetrovanie izbových rastlín: zalievanie, kyprenie, prihnojovanie, presádzanie. Rozmnožovanie izbových rastlín stonkovými odrezkami (pelargónia, begónia a iné). Práca s klíčidlom (cibuľa, cesnak). Rýchlenie cibul'ovitých rastlín (narcis, tulipán, krokus). Pestovanie zeleniny: hrach, reďkovka, šalát, fazuľa, pažitka, rajčiak. Zber liečivých rastlín podľa miestnych a časových podmienok. Pestovanie trvaliek (pivónia, králiky, nevädze a iné).

4. Metódy a formy práce

Pri modelovaní učíme žiakov zachovávať proporcie vo veľkostiach modelovaných predmetov. Pri práci s drevom sa v praktických činnostiach žiaci oboznamujú s vlastnosťami dreva a porovnávajú ich s vlastnosťami papiera, kartónu, látky, kože. Pracujú s mäkkým drevom, kôrou, prútom, tenkou tyčou, kolíkom, špajdl'ou, drevenou doštičkou. Pri prácach v domácnosti pred používaním čistiacich prostriedkov na nábytok, vane a umývadlá žiakov poučíme o bezpečnosti pri práci s chemickými látkami a ich správnej aplikácii pri čistení. Žiaci pri práci s čistiacimi prostriedkami používajú ochranné rukavice.

5. Medzipredmetové vzťahy

Základné vedomosti a zručnosti získané na pracovnom vyučovaní žiak aplikuje takmer vo všetkých vyučovacích predmetoch, pretože rozvíja svoje motorické zručnosti /jemnú, hrubú motoriku/, ktoré využíva pri písaní, kreslení, počítaní.

6. Prierezové témy

Prierezová téma	Tematický celok	Téma
Osobnostný a sociálny rozvoj	Práce v dielni	Práce s papierom a kartónom - strihanie podľa prekresleného vzoru
		Práce s drevom - oboznámenie sa s vlastnosťami dreva
		Montážne a demontážne práce - zostavovanie modelov, konštrukcia stavebnice
		Práca s kovom - práca s mäkkým drôtom a vyrovnávanie klincov
	Práce v domácnosti	Modelovanie - modelovanie drobných predmetov tvaru kocky, hranola, valca a gule
		Utieranie a čistenie nábytku
Ochrana života a zdravia	Práce v dielni	Príprava pokrmov - prestieranie stola k raňajkám, obedu a večeri
		Práce s papierom a kartónom - zostavovanie skladačky z papiera - rezanie, zošívanie, meranie a prebíjanie
		Práce s kožou alebo koženkou - oboznámenie sa s materiálom
	Sebaobslužné činnosti	Práce s drevom - opracovanie dreva (rašplou a pilníkom) - používanie drevených a oceľových tužidiel, meranie skladacím metrom
Montážne a demontážne práce - demontáž modelov, zostavovanie modelov z kartónových častí - stavebnicových dielov		
Environmentálna výchova	Sebaobslužné činnosti	Ošetrovanie pri bodnutí hmyzom, pri popálenine a porezaní
	Pestovateľské práce	Starostlivosť o hygienu tela, osobná hygiena, umývanie rúk
		Ošetrovanie izbových rastlín, zalievanie izbových rastlín kyprenie a prihnojovanie rastlín, presádzanie izbových rastlín
		Rozmnožovanie izbových rastlín stonkovými odrezkami, presádzanie izbových rastlín
Regionálna výchova a ľudová kultúra	Práce v dielni	Zber liečivých rastlín podľa miestnych a časových podmienok, pestovanie trvaliek pivónie
		Práce s kovom - vyrovnávanie, ohýbanie a strihanie drôtu
		Práce s drevom - vrtanie, brúsenie,

		napúšťanie a leštenie dreva
		Montážne a demontážne práce - demontáž modelov a ukladanie jednotlivých častí do škatule
	Práce v domácnosti	Šitie - zošívanie látky predným a zadným stehom, slučkový steh
		Príprava pokrmov - príprava raňajok a desiatej
		Pestovanie zeleniny - hrach, reďkovka, pažitka a rajčiak
	Pestovateľské práce	Šitie - navliekanie šnúrky a gumy, zošívanie koncov gumy
		Práca s klíčidlom, rýchlenné cibulovitých rastlín
		Pestovanie trvaliek králiky a nevädze
Mediálna výchova	Práce v dielni	Modelovanie - používanie modelovacích potrieb, vláčnosť a hustota materiálu
		Práce s drevom - rezanie prútu nožom na menšie časti
	Práce v domácnosti	Šitie - spájanie látky jednoduchým zošívaním, prišívanie gombíka, pútka
Multikultúrna výchova	Práce v domácnosti	Hygiena domácnosti, umývanie a utieranie riadu
		Príprava pokrmov - obsluha elektrického variča, varnej kanvice, kávovaru a mikrovlnnej rúry
		Šitie - predným stehom na kanave, zadný, krížikový a ľubovoľný steh - začisťovanie okrajov látky, obnitkovanie, slučkový steh - háčkovanie a rozoznávanie tkanív
	Práce v dielni	Práce s papierom a kartónom - prekladanie, skladanie, strihanie a vystrihovanie
		Práca s kožou a koženkou - strihanie, rezanie a prebíjanie podľa kovového pravítka

7. Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

- odborné publikácie k daným témam
- encyklopédie
- webové stránky
- materiálno-technické a didaktické prostriedky
- pomôcky k jednotlivým vyučovacím jednotkám

8. Hodnotenie predmetu

Na hodnotenie predmetu vychádzame s Metodických pokynov č. 19/2015 na hodnotenie žiakov špeciálnej školy. Pri hodnotení pristupujeme ku každému žiakovi individuálne. Nepochybujeme výsledky detí medzi sebou, ale hodnotíme každého podľa jeho možností a schopností. Snaha každého učiteľa 4. ročníka je pozitívne hodnotiť. V danom predmete sú žiaci priebežne klasifikovaní. Žiakov postupne vedieme, aby sa vedeli ohodnotiť sami, ale aj

svojho spolužiaka. Na konci každého klasifikačného obdobia sú žiaci na vysvedčení hodnotení známkami.